

Regeringens proposition

1980/81: 26

om överenskommelse angående Sölvsbackaströmmarna;

beslutad den 2 oktober 1980.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas förhandlingsresultat angående utnyttjande av Sölvsbackaströmmarna samt lämnas förslag till uppgörelse med Trångfors AB.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1980-10-02

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Wikström, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelsohn, Danell, Petri, Eliasson

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition om överenskommelse angående Sölvbackaströmmarna

---

1 Inledning

Genom beslut den 8 mars 1979 medgav regeringen enligt 4 kap. 18 § tredje stycket vattenlagen att tillstånd lämnades att bygga ut Sölvbackaströmmarna i Övre Ljungan och där anlägga och bibehålla ett kraftverk, Sölvbacka kraftverk, enligt ett av sökanden, Trångfors AB, modifierat förslag. Medgivandet omfattade även tillstånd att till förmån för kraftverket leda vatten från Ljungan och korttidsreglera vattenståndet i Storsjön. Vatten från Storsjön skulle intill en mängd av $30 \text{ m}^3/\text{s}$ ledas genom en i berg utsprängd tunnel till den i berget anlagda kraftstationen och därifrån till sjön Övre Grucken. Sölvbackaströmmarna kallas den ca 6,5 km långa del av Ljungan som ligger mellan Storsjön i Härjedalen och Gruckensjöarna (Övre och Nedre Grucken) på gränsen mellan Härjedalen och Jämtland. Medelvattenföringen i strömmarna uppgår till $21 \text{ m}^3/\text{s}$. Normal högvattenföring i oreglerat tillstånd anges till $152 \text{ m}^3/\text{s}$, medan normal lågvattenföring är $1,6 \text{ m}^3/\text{s}$. Storsjön, vars yta är ca 20 km^2 , regleras emellertid sedan år 1964. Regleringsamplituden uppgår till 4,4 m. Enligt vattenhushållningsbestämmelserna skall ständigt släppas fram minst $1,6 \text{ m}^3/\text{s}$. Regleringen innebär att i första hand vårfloden men också större flöden på sensommaren och hösten magasineras i Storsjön för att nyttiggöras i nedströms belägna kraftverk under vintern. Dammen i Storsjöns utlopp har en längd av ca 60 m och är försedd med två utskov. Regleringen sker huvudsakligen genom ett bottenutskov. Älvsträckan har tidigare varit allmän flottled.

Den modifiering av det ursprungliga förslaget till utbyggnad som anges i regeringens beslut den 8 mars 1979 innebar bl. a. att fallhöjden mellan

sjöarna Övre och Nedre Grucken inte skulle tas i anspråk och att rensningarna i det s. k. Ljunghålet mellan dem inte skulle genomföras. Energiproduktionen skulle genom modifieringen minska från 77 till ca 71 GWh/år. Regeringen uttalade i sitt beslut att företaget fick anses ha synnerlig betydelse från energiförsörjningssynpunkt och att det därför borde få komma till stånd trots inverkan på fisket och miljön. Som särskilda villkor för det lovgivna företaget föreskrev regeringen bl. a. att Trångfors AB skulle inbetala 2 milj. kr. till länsstyrelsen i Jämtlands län att användas till främjande av näringslivet inom Bergs kommun samt att bolaget skulle bekosta de åtgärder och undersökningar som regeringen på förslag av fiskeristyrelsen, naturvårdsverket och kammarkollegiet kunde finna skäl att bestämma.

Fullmäktige i Bergs kommun beslöt den 28 maj 1979 att, med upphävande av tidigare beslut, dels förorda att Sölvsbackaströmmarna bevaras, dels vädja till regeringen att upphäva sitt medgivande till utbyggnad. Regeringen förklarade emellertid i beslut den 5 juli 1979 att lagliga förutsättningar saknades för ändring av beslutet den 8 mars 1979.

I deldom den 4 oktober 1979 konstaterade Jämtbygdens tingsrätt, vattendomstolen, att frågan om företagets tillåtlighet slutligt hade avgjorts av regeringen samt lämnade bolaget tillstånd att bygga kraftverket. Meddelade tillstånd fick tas i anspråk utan hinder av att beslutet inte ägde laga kraft. Vissa sakägare överklagade deldomen hos vattendomstolen och yrkade inhibition av sistnämnda beslut i vad det avser åtgärder som kunde påverka Övre Grucken. Vattenöverdomstolen fann den 27 december 1979 inte skäl att förordna om inhibition.

I anledning av motionerna 1978/79: 2406 och 2705 vid 1978/79 år riksmöte rörande utbyggnaden av Sölvsbackaströmmarna konstaterade civilutskottet att frågan om företagets tillåtlighet slutligt avgjorts genom regeringens beslut den 8 mars 1979, dvs. innan motionerna väcktes. Varken ett uttalande av riksdagen eller ett beslut om ändrade riktlinjer i den fysiska riksplaneringen kunde därigenom påverka regeringens avgörande av tillåtlighetsfrågan. Efter förslag av utskottet begärde riksdagen emellertid i beslut den 21 november 1979 (CU 1979/80: 5, rskr 1979/80: 16) att regeringen vidtar åtgärder för att nå en överenskommelse med Trångfors AB om att arbetena avbryts och bolaget avstår från sin rätt.

Regeringen uppdrog den 29 november 1979 åt justitiekanslern att förhandla med Trångfors AB i syfte att nå en överenskommelse med bolaget i enlighet med riksdagens beslut.

Regeringen har senare förordnat numera landshövdingen Ingvar Gullnäs att fullgöra på justitiekanslern ankommande göromål såvitt avser bl. a. det särskilda uppdraget att förhandla med Trångfors AB.

Uppdraget redovisades den 9 juli 1980. Redovisningen bör bifogas protokollet i detta ärende som *bilaga*.

Efter remiss har yttrande över redovisningen avgetts av fiskeristyrelsen.

Dessutom har skrivelser kommit in från Storsjö byalag, Miljöförbundet och Älvräddarnas samorganisation.

Sedermera har också överläggningar bl. a. förevarit mellan företrädare för jordbruks- och industridepartementen och statens vattenfallsverk.

2 Justitiekanslern

Trångfors AB avbröt de pågående arbetena redan innan förhandlingarna inleddes. Bolaget tillkännagav dock att man inte var beredd att förhandla utan att få skadestånd för de förluster som ett uppskov med byggandet under förhandlingstiden skulle medföra. Underhandskontakter med regeringen ledde till att en sådan försäkran kunde ges. Bolaget framhöll från början att ändamålet med den verksamhet som bolaget och dess moderbolag (Sydkraft AB) driver är att producera och leverera elektrisk energi. Bolaget hade därför inte något intresse av en uppgörelse om ersättning i pengar. Gottgörelse borde i stället utgå i form av realvärden. Möjligheterna för bolaget att överta ett befintligt kraftverk eller förvärva en fallrätt som tillhörde staten eller att erhålla ersättningskraft underströks särskilt. Justitiekanslern fann dock inte någon möjlighet att förhandla med Trångfors AB om en ersättning i realvärden och ansåg det inte heller falla inom uppdraget att inleda förhandlingar med statens vattenfallsverk i detta syfte.

Under förhandlingarna om en totalavveckling väcktes också tanken om att företaget trots allt skulle kunna komma till utförande, men därvid begränsas på ett sådant sätt att naturvårdens intressen kunde tillgodoses och ett meningsfullt fiske i Sölvbackaströmmarna bibehållas samtidigt som företaget ändå framstod som lönsamt. Vissa försök med provtappningar genomfördes för att klarlägga effekten av olika vattenförlingar i strömmarna. Fiskeriintendenten i nedre norra distriktet deltog vid en del av dessa försök. Fiskeriintendenten anförde i utlåtande den 19 maj 1980 bl. a.

För att i stort sett bibehålla nuvarande fiske med konventionell minimitappning bedömes att det erfordras en sommartappning av 10–15 m³/s och en vintertappning av 2–3 m³/s. Lägre tappningar är emellertid möjliga vid målsättningen att bibehålla ett meningsfullt fiske under vissa förutsättningar. Genom att anpassa tappningarna efter ett naturligt vattendrags rytm torde kunna upprätthållas en fiskproduktion och möjligheter till fiske som ej drastiskt skiljer sig från nuvarande förhållanden. En sådan tappningsplan skulle preliminärt ha följande steg under året:

jan–april	1,6 m ³ /s	(4 mån)
1–14 maj	3,0 m ³ /s	(1/2 mån)
15–31 maj	8,0 m ³ /s	(1/2 mån)
1 juni–31 juli	15,0 m ³ /s	(2 mån)
1–31 aug.	8,0 m ³ /s	(1 mån)
1 sept.–14 okt.	3,0 m ³ /s	(1 1/2 mån)
15 okt.–dec.	1,6 m ³ /s	(2 1/2 mån)

Ovanstående tappningsplan är som nämnts preliminär och utgör ett försök att optimera förutsättningarna för produktion av fisknäringssystemer och fisk. Avkortning av tiden för den högsta tappningen ($15 \text{ m}^3/\text{s}$) kan möjligen diskuteras. Viktigast är härvidlag månaden juni. Vidare kan avvikelser för perioden augusti–september under extrema torrår visa sig ofrånkomliga.

Fiskeriintendenten framhöll också att omfattande åtgärder beträffande strömsträckans bottenpografi varken är behövliga eller önskvärda och att en viktig förutsättning för optimering av förhållandena på sträckan är att relativt stabila vintervattenföringar kan hållas, dvs. att tappning utöver minimivattenföringen normalt inte görs. Intendenten framhöll vidare att det från biologiska synpunkter är fördelaktigt om en tappning av ytvatten kan ske sommartid.

Vid överläggningar med bolaget om en lösning enligt detta s. k. minimitappningsalternativ har enighet nåtts om att beräkna produktionsbortfallet med utgångspunkt i att nettovärdet av den totala produktionen under kraftverkets beräknade livslängd 40 år är 256 milj. kr. Bruttovärdet per den 1 november 1980 av den totala produktionen vid en utbyggnad enligt regeringens beslut har med en kalkylränta av 4% beräknats till 370 milj. kr., varifrån skall dras anläggningskostnaderna samt kostnaderna för drift och underhåll med sammanlagt 114 milj. kr. Till nettovärdet 256 milj. kr. kommer ersättning för redan nedlagda men vid en totalavveckling onyttiga kostnader. Dessa kostnader inkl. skadestånd till leverantörer vid annullering av kontrakt har bedömts vara av storleksordningen 30 milj. kr.

Bolaget har förklarat sig berett godta minimitappningsalternativet med den ändringen att tappningen under juli månad begränsas till $8 \text{ m}^3/\text{s}$ i stället för $15 \text{ m}^3/\text{s}$. I detta alternativ har produktionsbortfallet beräknats till 11,9 GWh/år eller ca 16,8% av det planerade verkets produktion. Värdet av detta produktionsbortfall har beräknats till 52 milj. kr. Härtill kommer ersättningar av olika slag till följd av att arbetena har avbrutits under den tid förhandlingar förs. Det sammanlagda ersättningsbeloppet härför anges till 15,7 milj. kr. Den totala kostnaden för staten vid en uppgörelse enligt detta alternativ blir således 67,7 milj. kr. Detta gäller under förutsättning att arbetena med att bygga kraftverket kan upptas i full utsträckning och under normala förhållanden i början av november 1980. Kraftverket kan i detta alternativ byggas enligt de uppgjorda ritningarna samt med den utrustning som beställts och delvis redan tillverkats.

Justitiekanslern har för sin del funnit att minimitappningsalternativet har så stora fördelar att det bör läggas till grund för en uppgörelse med Trångfors AB. Fördelarna med alternativet är enligt rapporten:

- de väsentligt lägre kostnaderna
- att fisket bevaras i stort sett oförändrat
- att landskapsbilden, de levande forsarna, bevaras
- att ett antal nya arbetstillfällen skapas i bygden

- att bygden får behålla de 2 milj. kr. som tillerkändes enligt regeringens tidigare beslut
- att landet får ett visst energitillskott.

Vidare framhåller justitiekanslern att det skulle vara värdefullt om det redan i detta ärende fastslogs att någon exploatering av vattendragen uppströms Sölvbacka inte kommer i fråga. Med hänsyn bl. a. till de effekter den förordade lösningen kan få för fisket föreslår justitiekanslern slutligen att ett belopp på förslagsvis 2 milj. kr. avsätts för fiskevårdande åtgärder inom Bergs kommun.

3 Yttrandena

Fiskeristyrelsen framhåller att den föreslagna tappningsplanen är mycket preliminär. Erfarenheterna visar att det vid regleringsingrepp alltid uppstår skador på fisket i form av produktionsbortfall genom t. ex. förändrad näringstillgång och sämre lekbetingelser. Styrelsen påpekar också det avsteg som gjorts i den av fiskeriintendenten föreslagna tappningsplanen för juli månad. Jämfört med tidigare förslag anses det nu framlagda vara gynnsammare för fisket. Enligt styrelsen torde vissa biologiska skador eller andra olägenheter komma att uppstå. *Fiskeristyrelsen* framhåller också att särskilda medel måste avsättas för fritids- och fiskevårdsfrämjande insatser inom området. *Fiskeristyrelsen* förklarar sig i övrigt inte ha någon erinran mot förslaget.

Storsjö byalag, Miljöförbundet och Älvräddarnas samorganisation har framfört kritik mot justitiekanslerns utredning och yrkat att Sölvbackaströmmarna inte byggs ut. Miljöförbundet anser att Sölvbackaströmmarnas värde för energiproduktionen kraftigt överdrivits och redovisar vissa alternativa beräkningar.

4 Överläggningar med statens vattenfallsverk m. m.

Som komplettering till justitiekanslerns rapport har jordbruks- och industridepartementen haft överläggningar med statens vattenfallsverk om möjligheter till ersättning i realvärden. De alternativ som därvid diskuterats är värdesäkrad kraftleverans, överlåtelse av outbyggd fallsträcka eller att bolaget helt eller delvis får överta en redan utbyggd krafttillgång.

Det enda ännu inte utbyggda projekt där regeringen givit klartecken som skulle kunna komma i fråga för överlåtelse är Sädva kraftstation i Skellefteälven. Regeringen har medgett att tillstånd lämnas till detta företag, som beräknas ge en produktion av 126 GWh/år. Vattenfallsverkets andel i projektet är 20 megawatt och en elproduktion av 52 GWh/år. Denna produktion är mindre än i Sölvbacka och måste därför kompletteras.

Kostnaderna för Sädva bedöms dessutom bli betydligt högre än för Sölvsbacka.

Vad gäller möjligheten att nå en uppgörelse genom att överlåta vattenfallsverkets redan utbyggda krafttillgångar erbjuder sig flera alternativ. Sälunda finns i Lagan två kraftverk (Karsefors och Laholm) som f. n. är utarrenderade till Sydkraft till år 1992 med uppsägning senast fem år i förväg. Kraftverken kan inte ge något nytt bidrag till Sydkrafts råkraftförsörjning förrän år 1992. En överenskommelse torde kräva tidsödande utredningar och förhandlingar. Ytterligare projekt kan övervägas men olikheterna är ofta stora beträffande utnyttjandetid och regleringsmöjligheter. En annan möjlighet är att Trångfors AB går in som delägare i ett större kraftföretag som vattenfallsverket nu äger. Anläggningar som då skulle kunna bli aktuella är bl. a. Järpströmmen, Sällsjö och Torpshammar. Enligt vattenfallsverket måste dock verket ges compensation som motsvarar skillnaden mellan kostnaden för ersättande kraftproduktion och kostnaden för den tänkta kraftproduktionen från Sölvsbacka. Dessutom förutsätts att fallrättigheterna i Sölvsbackaströmmarna överförs i statens ägo.

En värdesäkrad kraftleverans bör enligt vattenfallsverket motsvara Sölvsbacka beträffande effekt- och energiproduktionen och dess fördelning i tiden samt kraftöverföringsförhållandena. En lösning med kraftleverans skulle vara att bolaget till vattenfallsverket erlägger ett årligt belopp som motsvarar vad som inbesparats i fråga om drift- och kapitalkostnader för en utbyggnad av Sölvsbacka kraftverk. Detta ändrar dock inte bolagets ägande till vattenrätten i Sölvsbackaströmmarna. I detta fall kan bolaget hållas skadeslöst genom att vattenfall åtar sig en leverans med samma kostnadskarakteristik som den bolaget skulle fått vid utbyggnad av Sölvsbacka.

Vattenfallsverket framhåller också att man måste hållas skadeslöst om någon av dessa lösningar kommer att tillämpas. Detta kan ske genom nedskrivning av verkets förräntningspliktiga kapital, vilket innebär motsvarande intäktsbortfall för statsverket.

Företrädare för jordbruksdepartementet har även haft överläggningar med Trångfors AB och dess moderbolag. Bolaget har därvid framhållit att man står fast vid den ersättning om 52 milj. kr. för produktionsbortfall och 15,7 milj. kr. i stilleståndsansättning som redovisats i minimitappningsalternativet. En förutsättning är att byggnadsarbetena kan igångsättas i början av november 1980. Uppstår ytterligare dröjsmål kommer ersättningsbeloppet att bli högre. Bolaget vitsordar att den beräkning av bruttovärdet, 370 milj. kr., som gjorts i fråga om kraftproduktionen vid kraftverket är korrekt med de förutsättningar som angetts i rapporten. Motsvarande gäller även beräkningen av nettovärdet 256 milj. kr. Bolaget vidhåller att vid beslut om nedläggning bör ersättning ske i form av en ersättande kraftleverans eller i form av befintlig vattenkraft. Vilka värden som därvid tillämpas vid en eventuell framtida förhandling är beroende av då gällande

kostnader för alternativ kraftproduktion. Beräkningen av den särskilda ersättningen av 29,6 milj. kr., om bolaget helt skall avstå från att bygga Sölvsbacka kraftverk, har genomförts utan förhandlingar med berörda motparter (leverantörer, entreprenörer osv.). Ersättningsbeloppet är därför osäkert och ökar om ytterligare dröjsmål uppstår med beslut i ärendet.

Vid överläggningarna med bolaget har också diskuterats vilka effekter, som en ändring av den av justitiekanslern förordade tappningsplanen skulle få. Därvid har framgått att om tappningen under juli månad ökas från 8 m³/s till 15 m³/s blir produktionsbortfallet 2,2 GWh/år. Med de beräkningsprinciper som tillämpats blir värdet av detta produktionsbortfall 7,3 milj. kr.

5 Föredragandens överväganden

Regeringen medgav i mars 1979 enligt 4 kap. 18 § tredje stycket vattenlagen att tillstånd lämnas att för kraftproduktion bygga ut Sölvsbackaströmmarna och där anlägga ett kraftverk. Sedan vederbörande vattendomstol lämnat tillstånd att bygga kraftverket, har Trångfors AB påbörjat byggnadsarbetena. Bergs kommun har därefter vädjat till regeringen att upphäva sitt medgivande till utbyggnaden. I beslut i juli 1979 uttalade regeringen att lagliga förutsättningar att ändra regeringens beslut i tillståndsfrågan inte förelåg.

Riksdagen begärde i november 1979 att regeringen skulle söka få tillstånd en överenskommelse med Trångfors AB om att arbetena avbryts och att bolaget avstår från sin rätt.

Regeringen uppdrog åt justitiekanslern att förhandla med Trångfors AB i syfte att nå en överenskommelse med bolaget i enlighet med riksdagens beslut. Bolaget avbröt arbetena och förklarade sig berett att förhandla under förutsättning att skadestånd utgick för de förluster som ett uppskov under förhandlingstiden skulle medföra. Efter underhandskontakter med regeringen kunde justitiekanslern meddela bolaget att sådan ersättning skulle kunna utgå.

Av justitiekanslerns rapport framgår att bolaget inte önskat förhandla om ersättning i pengar vid en totalavveckling av Sölvsbackaprojektet. Bolaget har i stället önskat ersättning i realvärden. Justitiekanslern har beräknat att en totalavveckling skulle kosta staten ca 286 milj. kr. Beräkningarna grundas på i stort sett samma material som det minimitappningsalternativ som redovisas i det följande. Vid kontakter som förevarit mellan företrädare för jordbruksdepartementet och bolaget har vitsordats att den av justitiekanslern utförda beräkningen var korrekt med de förutsättningar som uppställts. Beloppet får dock betraktas som preliminärt bl. a. med hänsyn till skadeståndsansvar som kan komma att ställas på bolaget av underleverantörer.

I justitiekanslerns uppdrag ingick inte att förhandla med statens vattenfallsverk. Överläggningar har därför senare förts mellan jordbruksdepartementet och vattenfallsverket om ersättning i realvärden. Av dessa kontakter framgår att det f. n. inte är möjligt att garantera vattenrätt i någon outbyggd fallsträcka. En annan möjlighet som diskuterats är att bolaget av vattenfallsverket övertar ett befintligt kraftverk som i produktion m. m. motsvarar Sölvbacka kraftverk eller att bolaget går in som delägare i ett större kraftverk som vattenfallsverket äger. Under överläggningarna har därvid olika alternativ redovisats. En ytterligare möjlighet är att bolaget erhåller ersättningskraft. Dessa alternativ kräver emellertid ingående förhandlingar. Dessutom har vattenfallsverket framhållit att verket i så fall måste kompenseras på lämpligt sätt, exempelvis genom nedskrivning av det förräntningspliktiga kapitalet.

Justitiekanslern har i sin rapport redovisat ett förslag till överenskommelse med bolaget som innebär att bolaget vid kraftproduktion i Sölvbacka avstår från en så stor vattenmängd som enligt rapporten behövs för att behålla ett i stort sett oförändrat fiske i Sölvbackaströmmarna (det s. k. minimitappningsalternativet). Ersättningen till bolaget för detta alternativ är enligt förslaget 67,7 milj. kr. under förutsättning att byggnadsarbetena vid kraftverket kan påbörjas i början av november 1980. Justitiekanslern förordar detta alternativ.

Fiskeristyrelsen har i yttrande över rapporten inte motsatt sig förslaget till minimitappning men pekat på att vissa skador på fisket ändå torde bli oundvikliga.

Sedan justitiekanslern redovisat sitt förhandlingsuppdrag och överläggningar förts mellan företrädare för jordbruksdepartementet och bolaget samt vattenfallsverket finns tre alternativ beträffande Sölvbackaströmmarna.

a) Regeringens tidigare beslut står fast. Detta innebär en kostnad av 15,7 milj. kr., dvs. den ersättning som stilleståndet hittills beräknats kosta.

b) Minimitappningsalternativet som enligt den överenskommelse, som justitiekanslern träffat med Trångfors AB, innebär en kostnad av 67,7 milj. kr.

c) Totalavvecklingsalternativet, som enligt justitiekanslern beräknas kosta staten ca 286 milj. kr. Bolaget har vitsordat att beräkningen är korrekt utförd. Ytterligare förhandlingar måste i detta alternativ genomföras för att dels precisera ersättningsbeloppet med hänsyn till de skadeståndsanspråk som kan komma att ställas på bolaget från underleverantörer, dels pröva frågan om vilken ersättning i realvärden som skulle utgå.

Vid prövning av projekt för utbyggnad av vattenkraft skall en avvägning ske mellan olika intressen. Regeringsbeslutet angående Sölvbackaströmmarna tillkom efter en sådan prövning. Några nya omständigheter, som väsentligt påverkar förutsättningarna för beslutet, har inte tillkommit.

Enligt min mening bör ställningstagandet till vilket av ovan angivna

alternativ som bör väljas ske med beaktande såväl av vad som tidigare förekommit i ärendet som av kostnaderna för staten. Sådana kostnader uppstår oavsett om ersättning utgår i pengar eller i reala värden. Mot denna bakgrund biträder jag justitiekanslerns förslag att Sölvbacka kraftverk får byggas och att det av honom framlagda minimitappningsförslaget godtas, vilket bl. a. medför att Trångfors AB skall ersättas med sammanlagt 67,7 milj. kr. Jag vill särskilt framhålla att justitiekanslerns kostnadsberäkningar är resultatet av förhandlingar med de speciella förutsättningar som gällt i detta ärende. Enligt det av mig förordade minimitappningsalternativet kan bolagets produktionsintressen i huvudsak tillgodoses samtidigt som detta alternativ innebär väsentliga förbättringar från naturvårdssynpunkt och för fisket i strömmarna i jämförelse med tidigare beslut. Påverkan på sjöarna Övre och Nedre Grucken blir med detta alternativ begränsad.

Jag förordar vidare att ett belopp på 2 milj. kr. skall avsättas för utveckling av turismen och för fritids- och fiskevårdsfrämjande insatser inom området. Medlen bör ställas till länsstyrelsens i Jämtlands län förfogande. Användningen av dessa medel bör ske efter samråd med kommunen samt bl. a. lokala och regionala organisationer inom berörda intresseområden.

För ändamålet bör på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår anvisas ett reservationsanslag av 69,7 milj. kr. Jag vill här framhålla att det belopp på 2 milj. kr. som enligt regeringens tidigare beslut om s. k. särskilda villkorsmedel skall tillföras Bergs kommun för bl. a. näringsfrämjande åtgärder kvarstår.

Jag förordar vidare att utbyggnad för vattenkraftsändamål av vattensystemet uppströms Storsjön inte bör få ske.

6 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att godkänna en överenskommelse med Trångfors AB om en begränsad utbyggnad av Sölvbackaströmmarna enligt det av justitiekanslern framlagda minimitappningsalternativet med de justeringar som kan bli erforderliga vid den fortsatta behandlingen av vattenmålet,
2. till *Ersättning till Trångfors AB m. m.* under tionde huvudtiteln på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1980/81 anvisa ett reservationsanslag av 69 700 000 kr.,
3. godkänna de riktlinjer beträffande vattenkraftutbyggnad i Ljungans vattensystem uppströms Storsjön som jag här förordat.

Med hänsyn till att ärendet bör avgöras skyndsamt bör regeringen vidare föreslå riksdagen att besluta att förkorta motionstiden till tio dagar.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

JUSTITIEKANSLERN

Bilaga

Datum

Dnr

1980-07-09

3219-79-20

Till regeringen
(jordbruksdepartementet)

Redovisning av uppdraget att förhandla med Trångfors AB om
Sölvbackaströmmarna

Härmed får jag lämna följande redovisning av mitt uppdrag i
rubricerade ärende.

INLEDNING

Sölvbackaströmmarna kallas den ca 6,5 km långa del av
Ljungan, som är belägen mellan Storsjön i Härjedalen och
Gruckensjöarna på gränsen mellan Härjedalen och Jämtland.
Fallhöjden på sträckan är ca 64 m. Älvens bredd varierar mellan
20 och 100 m. Forssträckor omväxlar med lugnvatten (s.k.
håar och edor). Den omgivande skogen består väsentligen av
gran och tall. Forssträckornas botten och stränder är täckta
med grova stenar.

Medelvattenföringen i strömmarna uppgår till 21 kubikmeter
per sekund (m^3/s). Normal högvattenföring, som inträffar i
samband med vårfloden i maj-juni, anges till $152 \text{ m}^3/\text{s}$ medan
den normala lågvattenföringen är $1,6 \text{ m}^3/\text{s}$. Värdena avser oreg-
lerat tillstånd.

Storsjön har en yta av ca 20 km^2 . Sjön regleras sedan år
1964 med en damm i utloppet mellan höjderna +561,6 och
+566,0 m, dvs med en amplitud av 4,4 m. Enligt vattenhus-
hållningsbestämmelserna skall i vad på dammens skötsel beror
ständigt framsläppas minst $1,6 \text{ m}^3/\text{s}$. Regleringen innebär
väsentligen att i första hand vårfloden men också större
flöden på sensommaren och hösten magasineras i Storsjön
för att nyttiggöras i nedströms belägna kraftverk under

vintern. Den reglerade vattenföringen torde relativt sällan nedgå till $1.6 \text{ m}^3/\text{s}$.

Älvsträckan har varit allmän flottled. Botten och stränderna har under tidernas lopp rensats vid ett flertal tillfällen för att underlätta timrets framfärd. Sista rensningen på 1950 eller 1960-talet gjordes med maskiner. Flottningen har numera upphört.

Närmaste bebyggelse är Storsjö by, som ligger på västra sidan av Storsjön, fågelvägen ca 8 km från dammen. Skogs-bilvägar löper på vardera sidan om Sölvsbackaströmmarna. Vattendraget är mest lättillgängligt från den södra av dessa vägar, varifrån man flerstädes skymtar vattnet. På ett ställe är avståndet mellan vägen och vattnet ca 20 m. I övrigt varierar avståndet mellan 100 och 250 m.

Dammen i Storsjöns utlopp har en längd av ca 60 m. Den är byggd i betong och försedd med en körbana på krönet. Dammen har två utskov. Regleringen av Storsjön sker väsentligen genom ett bottenutskov.

FÖRBEREDELSENA FÖR BYGGANDET AV SÖLVBACKA KRAFTVERK

Trångfors AB (Trångfors), som är ett helägt dotterbolag till Sydkraft AB, ansökte 1972 om tillstånd att anlägga Sölvsbacka kraftverk. Enligt ansökningen skulle vatten från Storsjön intill $30 \text{ m}^3/\text{s}$ ledas genom en i berg utsprängd tunnel till en i berget anlagd kraftstation och därifrån till sjön Övre Grucken. Ansökningen innebar alltså att avtappningen genom den i Storsjöns utlopp befintliga dammen skulle upphöra. Detta skulle - bortsett från vårflod eller andra perioder med mycket hög vattenföring - medföra en total torrläggning av Sölvsbackaströmmarna åtminstone på den översta sträckan. Genom tillflödet från några små bivattnedrag skulle en viss vattenomsättning ske i de nedre delarna. Vattnet i håarna och edorna skulle emellertid bli mer eller mindre stillastående. Det nuvarande fiskbeståndet skulle bli totalförstört.

Ansökningen omfattade också bl.a. rätt att utöva korttidsreglering varigenom vattenståndet i Storsjön skulle variera maximalt 4 cm under vardagsdygn, 2 dm under veckoslut och 3 dm under långhelger.

Sökanden bedömde i ansökningen, att skadan på fisket i strömmarna och Storsjön på grund av företaget kunde värderas till sammanlagt 90 000 kr i kapitaliserat värde, varav ca 75 000 kr för fisket i Sölvbackaströmmarna. Fiskeriintendenten angav skadans kapitaliserade värde till ca 140 000 kr. I denna summa ingick emellertid även skador på fisket i Övre Grucken och Ljunghålet, som berördes av den ursprungliga ansökningen men som sedermera uteslutits.

Vattendomstolen hänsköt 1974 frågan om tillåtligheten av företaget till Kungl Maj:t. Domstolen uttalade därvid, att domstolen ansåg hinder mot det begärda företaget möta jämlikt 2 kap 3 § andra stycket vattenlagen. Genom företaget skulle nämligen enligt domstolens mening förorsakas sådan bestående ändring av naturförhållandena, varigenom betydande förlust från naturskyddssynpunkt är att befara. Domstolen uttalade bl a att den begärda torrläggningen av älvsträckan och sänkningen av Övre Grucken med tillhörande bortrensning av forsnet i Ljunghålet utan tvekan skulle innebära en förlust från naturskyddssynpunkt. Domstolen beaktade då, utom de rent estetiska värdena, även de sociala och ekonomiska värden - betydelse för fiske, turism, rekreation - som är knutna till naturen i området och som i hög grad framhållits från företrädarna för intressen som var motstående sökandens.

Inför regeringen, som numera verkställer den prövning som tidigare ankom på Kungl Maj:t, redovisade bolaget i en skrivelse år 1976 en modifierad utformning av projektet. Modifieringen innebar bl a att rensningarna nedströms kraftverket utelämnades.

Regeringen beslöt den 8 mars 1979 ge Trångfors tillstånd att anlägga ett kraftverk enligt det modifierade förslaget. I beslutet föreskrev regeringen såsom särskilda villkor bl a att

bolaget skulle utge 2 miljoner kr (Mkr) till främjande av näringslivet inom Bergs kommun samt bekosta de åtgärder och undersökningar som regeringen på förslag av fiskeristyrelsen, naturvårdsverket och kammarkollegiet kunde finna skäl att bestämma.

I deldom den 4 oktober 1979 lämnade vattendomstolen bolaget tillstånd att bygga kraftverket.

Bolaget har påbörjat byggnadsarbetena. Sålunda har en kraftledningsgata (efter erforderlig koncession) röjts och stolparna för kraftledningen rests. Bolaget har vidare träffat bindande avtal med en finsk leverantör om leverans av en transformator, med ASEA om tillverkning av generatorn, med KMW-Nohab om tillverkning av turbinen och med Skånska Cementgjuteriet om byggnadsarbetena på platsen. Också dessa leverantörer har påbörjat sina arbeten. Transformatorn är t o m färdig. Enligt den ursprungliga planen skulle byggnadsarbetena med det egentliga kraftverket påbörjas senhösten 1979 och verket tagas i drift den 1 december 1981.

MOTSTÅNDET MOT KRAFTVERKSPROJEKTET

Sedan regeringen lämnat sitt tillstånd till företaget och bolaget börjat förberedelserna för bygget uppstod efterhand en allt starkare opinion mot det tilltänkta kraftverket. Delar av lokalbefolkningen och företrädare för "Älvräddarna" m fl krävde vid demonstrationer och på namnlistor att arbetena på kraftverket skulle avbrytas. Bergs kommun, som i oktober 1977 avstyrkt och i december samma år tillstyrkt företaget, vädjade i juni 1979 till regeringen att regeringen skulle upphäva sitt medgivande till utbyggnaden av Sölvbackaströmmarna. I beslut den 5 juli 1979 uttalade regeringen att lagliga förutsättningar saknades för en ändring av regeringens beslut den 8 mars samma år. Regeringen lämnade därför kommunens framställning utan åtgärd.

Motståndet mot utbyggnaden grundar sig framför allt på att fisket skulle totalförstöras i älvfåran, som enligt ansökan

skulle torrläggas. Det uteblivna fisket skulle i sin tur medföra ett avsevärt avbräck för turismen. Man hänvisade till den förfulning av landskapsbilden, som en torrläggning skulle medföra. Det yppades också farhågor för att nu orörda fjällsjöar uppströms Storsjön i en framtid skulle tagas i anspråk för kraftproduktion.

RIKSDAGENS BEHANDLING I NOVEMBER 1979 AV FRÅGAN OM EN UTBYGGNAD

AV SÖLVBACKASTRÖMMARNA

Med anledning av motioner som väckts under våren 1979 behandlade riksdagen under hösten 1979 frågan om en utbyggnad av Sölvbackaströmmarna. I sitt den 15 november 1979 avgivna betänkande (1979/80:5) konstaterade civilutskottet att frågan om företagets tillåtlighet slutligt avgjorts genom regeringens beslut den 8 mars 1979. Utskottet konstaterade emellertid också att regeringen ansett att den medgivna utbyggnaden inte var tillåtlig enligt vattenlagens grundläggande tillåtlighetsregler och att regeringen därför tillämpat dispensregeln i 4 kap 18 § tredje stycket vattenlagen, varvid hänsyn möjligen tagits till förslag till riktlinjer för energipolitiken som då ännu inte godkänts av riksdagen.

Utskottets slutsats uttrycks i betänkandet på detta sätt.

Det anförda har lett till att inom utskottet övervägts extraordinära åtgärder för detta undantagsfall. Inom utskottet har förts fram ett konkret förslag om att riksdagen skulle påkalla att regeringen snarast sökte få till stånd en överenskommelse med Trångfors AB om att arbetena avbryts och bolaget avstår från sin rätt. Utskottet har kommit till den slutsatsen att det enda sätt som snabbt kan ge resultat är att följa detta förslag. Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att så bör ske.

Sju av utskottets ledamöter reserverade sig och ansåg att motionerna borde avslås.

Betänkandet behandlades i kammaren den 21 november 1979 och vållade en livlig debatt men utskottets hemställan godkändes.

REGERINGENS UPPDRAG ATT FÖRHANDLA MED TRÅNGFORS

Genom beslut den 29 november 1979 uppdrog regeringen åt justitiekanslern att förhandla med Trångfors i syfte att nå en överenskommelse med bolaget i enlighet med riksdagens beslut.

Regeringen har sedermera uppdragit åt mig att utan hinder av min utnämning till landshövding fullgöra på justitiekanslern ankommande göromål bl a såvitt avser uppdraget att förhandla med Trångfors.

UTREDNINGENS BEDRIVANDE

Jag har vid fullgörandet av mitt uppdrag biträttats av revisionssekreteraren Ulf af Klintberg. Vattenrättsrådet Per Ivan Jönsson har i slutskedet granskat det tekniska och ekonomiska materialet. Samråd har dessutom ägt rum med fiskeriintendenten i Nedre Norra distriktet, Sten Andreasson.

Förhandlingarna inleddes i december 1979. Parterna enades i ett tidigt skede om att resultatet av kärnkraftsomröstningen den 23 mars 1980 borde avvaktas innan överläggningarna slutfördes.

I en första utredningsfas ägnades uppmärksamhet åt vilka ekonomiska konsekvenser som den av förhandlingarna förorsakade förseningen skulle få om kraftverket trots allt så småningom kom till stånd. Det visade sig därvid, att ett uppskov till den 1 juni 1980 skulle medföra produktionsförluster och förseningskostnader m m till ett sammanlagt belopp av storleksordningen 10 Mkr.

Trångfors framhöll redan från början att ändamålet med den verksamhet som bolaget och dess moderbolag driver är att producera och leverera elektrisk energi. Bolaget hade därför inte något intresse av en ersättning i pengar. Gottgörelse borde i stället utgå i form av realvärden. Utredningen inriktades därför till en början på frågan om det var möjligt

att finna några former för en ersättning av detta slag. Särskilt undersöktes möjligheterna för bolaget att överta ett befintligt kraftverk eller förvärva en fallrätt som tillhörde staten eller att erhålla ersättningskraft. Även om det vid utredningen i denna del framkom vissa uppslag fann jag inte någon möjlighet att - inom ramen för det förhandlingsuppgift som regeringen lämnat mig - förhandla med Trångfors om en ersättning i realvärden.

Under de fortsatta överläggningarna om ett skadestånd i pengar till bolaget vid en totalavveckling, uppkom tanken huruvida företaget trots allt kunde komma till utförande men därvid begränsas till sin omfattning på ett sådant sätt att naturvårdens intressen tillgodosågs och ett meningsfullt fiske i Sölvbackaströmmarna bibehölls samtidigt som företaget ändå framstod som lönsamt.

I samråd med bolaget genomfördes i början av maj 1980 provtappningar för att klarlägga effekten av olika vattenföringar i strömmarna. Sålunda verkställdes den 10 maj ett försök med en stabil vattenföring av $8 \text{ m}^3/\text{s}$. Effekten på strömmarna studerades ingående vid ett besök i vilket bl a fiskeriintendenten och fiskeexpertis från Trångforsbolaget deltog. Efter önskemål från fiskeriintendenten verkställdes några dagar senare en tappning av $1,8 \text{ m}^3/\text{s}$, vilken studerades av fiskeriintendenten.

I utlåtande den 19 maj anför fiskeriintendenten bl a.

För att i stort sett bibehålla nuvarande fiske med konventionell minimitappning bedömes att det erfordras en sommartappning av $10\text{--}15 \text{ m}^3/\text{s}$ och en vintertappning av $2\text{--}3 \text{ m}^3/\text{s}$. Lägre tappningar är emellertid möjliga vid målsättningen att bibehålla ett meningsfullt fiske under vissa förutsättningar. Genom att anpassa tappningarna efter ett naturligt vattendrags rytm torde kunna upprätthållas en fiskproduktion och möjligheter till fiske som ej drastiskt skiljer sig från nuvarande förhållanden. En sådan tappningsplan skulle preliminärt ha följande steg under året:

jan - april	1,6 m ³ /s	(4 mån)
1 - 14 maj	3,0 m ³ /s	(1/2 mån)
15 - 31 maj	8,0 m ³ /s	(1/2 mån)
1 juni - 31 juli	15,0 m ³ /s	(2 mån)
1 - 31 aug	8,0 m ³ /s	(1 mån)
1 sept - 14 okt	3,0 m ³ /s	(1 1/2 mån)
15 okt - dec	1,6 m ³ /s	(2 1/2 mån)

Ovanstående tappningsplan är som nämnts preliminär och utgör ett försök att optimera förutsättningarna för produktion av fisknäringsoorganismer och fisk. Avkortning av tiden för den högsta tappningen (15 m³/s) kan möjligen diskuteras. Viktigast är härvidlag månaden juni. Vidare kan avvikelser för perioden augusti - september under extrema torrår visa sig ofrånkomliga.

Fiskeriintendenten framhåller också att omfattande åtgärder beträffande strömsträckans bottenpografi varken är behövliga eller önskvärda och att en viktig förutsättning för optimering av förhållandena på sträckan är att relativt stabila vinter-vattenföringar kan hållas, d v s att tappning utöver minimi-vattenföringen normalt ej görs.

Både i sitt yttrande och vid den överläggning som ägde rum den 10 maj har fiskeriintendenten framhållit att det från biologiska synpunkter är fördelaktigt om en tappning av ytvatten kan ske sommartid.

VID FÖRHANDLINGARNA DISKUTERADE ALTERNATIV

1. En total avveckling av kraftverksprojektet

Trångfors har vid våra överläggningar varit berett att träffa en uppgörelse om en total avveckling av planerna på ett kraftverk vid Sölvbackaströmmarna under förutsättning att bolaget får ersättning i realvärden, d v s ett annat kraftverk, en fallrätt eller leverans av ersättningskraft.

Bolaget har däremot inte velat - på nuvarande stadium - träffa en uppgörelse om ersättning i pengar.

En ersättning i realvärden synes inte möjlig utan medverkan av statens vattenfallsverk. Jag har inte ansett det falla inom mitt uppdrag att inleda förhandlingar med detta verk i syfte att bereda Trångfors ersättning i realvärden.

Även om Trångfors inte velat medverka till en uppgörelse där ersättning utgår i pengar har bolaget tillhandahållit visst material som gör det möjligt att beräkna åtminstone vissa av de ersättningskrav som det kan bli fråga om.

Det största kravet kommer naturligtvis att avse förlusten av produktionen i det planerade kraftverket. Vid mina överläggningar med bolaget om en lösning enligt det s k minimitappningsalternativet har enighet nåtts om att beräkna produktionsbortfallet med utgångspunkt från att nettovärdet av den totala produktionen under kraftverkets beräknade livslängd - 40 år - är 256 Mkr. Detta belopp kan tjäna som ledning även i ett alternativ med en totalavveckling av projektet. Vid beräkningen har kostnaderna för byggande, drift och underhåll av kraftverket upptagits med 114 Mkr. Beräkningarna av produktionens storlek redovisas i bilaga 1. I bilaga 2 redovisas hur värdet beräknats.

Det andra stora kravet gäller ersättning för redan nedlagda men vid en totalavveckling onyttiga kostnader. Eftersom bolaget inte velat i egentlig mening förhandla, d v s träffa en överenskommelse om ersättning vid en totalavveckling, har jag inte i detalj granskat de ungefärliga siffror som bolaget lagt fram. Beloppen avser dessutom delvis krav som bolaget självt saknar ett direkt intresse av, nämligen krav från leverantörer med vilka bolaget träffat avtal om vissa leveranser m m. Om en totalavveckling blir aktuell, bör staten förhandla med dessa underleverantörer.

Även om jag alltså inte i detalj granskat yrkandena i denna del och inte själv fört några förhandlingar med leverantörerna har jag ansett nödvändigt att här uttala en uppfattning om de

ungefärliga kostnader det kan röra sig om. Jag har därvid kommit till den slutsatsen att det gäller belopp i storleksordningen 30 Mkr. En sammanställning som visar hur beloppet framkommit finns i bilaga 3.

Jag räknar alltså med att en totalavveckling av Sölvbacka-projektet kostar staten ca 286 Mkr i form av ersättningar till Trångfors. Härtill kommer att Bergs kommun går miste om det belopp å 2 Mkr som bolaget enligt regeringens beslut utbetalat till länsstyrelsen i Jämtlands län.

2. Ett s k minimitappningsalternativ

Trångfors har vid mina överläggningar förklarat sig berett att diskutera en lösning som innebär att fisket i Sölvbackaströmmarna räddas, om lösningen kan förenas med en acceptabel lönsamhet hos kraftverket. Bolaget har därför noga studerat fiskeriintendentens tappningsplan och beräknat vilka förluster planen skulle resultera i.

Resultat av bolagets överväganden är att man i princip godtar tappningsplanen, d v s man är beredd att bygga kraftverket men samtidigt garantera att vattenföringen i Sölvbackaströmmarna motsvarar vad fiskeriintendenten angivit. Det enda mer väsentliga avsteg bolaget önskar göra gäller juli månad. Under denna månad vill bolaget begränsa tappningen till 8 m³/s. I övrigt önskar man bara några små justeringar i fråga om tidpunkterna.

Från statens sida har bolagets beräkningar av produktionsbortfallet vid en tappning enligt bolagets önskemål granskats av främst vattenrättsrådet Jönsson.

Vi har vid de ekonomiska beräkningarna konstaterat att produktionsbortfallet utgör 11,9 GWh, d v s 16,8 % av det planerade kraftverkets produktion. Utgångspunkten är då fiskeriintendentens plan med den jämkning i fråga om juli månad som bolaget föreslagit. Beräkningarna redovisas i bilaga 1.

Värdet av den bortfallna produktionen påverkas av bl a den tid på året då bortfallet sker. Värdet har, på sätt som framgår av bilaga 2 beräknats till 52 Mkr, vilket motsvarar 20,3 % av nettovärdet på den totala produktionen.

Också vid en lösning enligt detta alternativ tillkommer vissa ersättningar utöver de som avser den bortfallna produktionen.

Som redan framgått påbörjades arbetena med kraftverket sommaren och hösten 1979 och avsikten var att de egentliga byggnadsarbetena - tunnelsprängningen m m - skulle utföras under vintern 1979/80. På grund av riksdagens beslut och regeringens uppdrag till mig avbröts arbetena. Bolaget har ända sedan mina överläggningar inleddes intagit den ståndpunkten att man är berättigad till ersättning för de kostnader m m som är en följd av att man avbrutit arbetena och gett sig in i förhandlingarna.

Jag har på ett tidigt stadium i princip anslutit mig till bolagets ståndpunkt. Efter kontakter med företrädare för regeringen har jag också sagt att förhandlingarna förs med utgångspunkt från att bolaget har rätt till ersättning för de kostnader m m det här kan röra sig om.

Med hänsyn till arten av de uppgifter det här är fråga om redovisar jag här inte alla detaljer. De större posterna gäller ersättningar till Skånska Cementgjuteriet, KMW-Nohab och ASEA m.fl. och avser merkostnader som är en direkt följd av en senareläggning med ett år av hela kraftverksprojektet. En annan stor post är räntor å redan nedlagda kostnader. Det sammanlagda beloppet är 15,7 Mkr. En sammanställning av beloppen finns i bilaga 4.

Det angivna beloppet gäller under förutsättning att arbetena med att bygga kraftverket kan upptas i full utsträckning och under normala förhållanden i början av november 1980. Om någon av dessa förutsättningar brister måste beloppet höjas.

Statens totala kostnader vid en lösning enligt alternativet med en minimitappning blir alltså 67,7 Mkr. Eftersom detta belopp är resultatet av en förhandling, där båda parter tagit och givit, fordras inga ytterligare förhandlingar om denna lösning väljs.

FÖRSLAG

Inledning

Min uppgift har varit att söka få till stånd en överenskommelse som innebär att Trångfors dels avbryter arbetena med att bygga det kraftverk vid Sölvbackaströmmarna som bolaget enligt regeringens tillstånd och vattendomstolens dom har tillstånd att bygga, dels avstår från sin rätt att bygga kraftverket.

Bolaget avbröt de pågående arbetena redan innan mina förhandlingar inleddes och de har ej senare återupptagits. Läget är alltså fortfarande detsamma som i november 1979. Detta gäller arbetena på platsen. När det gäller utrustning som beställts hos entreprenörer har bolaget inte haft samma möjlighet att påverka arbetena.

Med hänsyn till sin juridiskt sett starka ställning har bolaget naturligtvis ingen anledning - knappast ens möjlighet - att avstå från sin rätt att bygga kraftverket utan att få full ersättning för de förluster detta innebär. Detta gäller såväl ersättning för redan nedlagda egna kostnader och eventuella ersättningar till entreprenörer som ersättning för värdet av den uteblivna energiproduktionen vid kraftverket. Bolaget tillkännagav också på ett tidigt stadium att man inte kunde ingå i några förhandlingar utan att få skadestånd för de förluster som ett uppskov med byggandet under förhandlingstiden skulle medföra.

Mot den nu angivna bakgrunden har jag vid fullgörandet av mitt uppdrag i realiteten haft ett mycket begränsat förhandlingsutrymme. Förhandlingarna har fått ske på bolagets villkor och min uppgift har i första hand bestått i att granska de beräkningar av olika ersättningar som bolaget begärt.

När det gäller förlusterna under pågående förhandlingar har jag - efter kontakter med företrädare för regeringen - på ett tidigt stadium uttalat, att sådan ersättning givetvis måste utgå.

Som redan framgått har bolaget velat förhandla om endast två alternativ, nämligen en total avveckling av Sölvsbackaprojektet mot ersättning i realvärden samt det s k minimitappningsalternativet.

En lösning som innebär att Trångfors får ersättning i realvärden förutsätter, som jag redan nämnt, uppenbarligen en medverkan av vattenfallsverket. Några realvärden - i den mening som här är aktuella, nämligen fallhöjd, kraftverk eller ersättningskraft - som staten kan erbjuda bolaget torde inte finnas utanför vattenfallsverket. Vid mina överläggningar med bolaget har framkommit vissa uppslag till lösningar som enligt min mening är mycket tilltalande, bl a från juridisk synpunkt, men företrädare för bolaget har också upplyst att vattenfallsverket mycket bestämt motsätter sig att medverka genom att avstå från någon rättighet. Jag har därför inte ansett mig böra gå närmare in på denna lösning.

Det andra alternativet, minimitappningsalternativet, har inte förutsetts i den allmänna debatten om Sölvsbackaströmmarna, troligen därför att det inte ansetts möjligt att bygga kraftverket men ändå behålla Sölvsbackaströmmarna. Mitt uppdrag avser emellertid en förhandling med Trångfors om ett avstående från rätten att bygga ett kraftverk enligt vattendomsstolens och regeringens beslut. Enligt vanligt juridiskt språkbruk måste häri ligga ett uppdrag att förhandla om alla lösningar som innebär ett mindre ingrepp i naturen än det som gällande tillstånd innebär. Härtill kommer att en total avveckling av projektet blir mycket dyrbar för staten. Också av detta skäl har jag ansett det värdefullt för regeringen och riksdagen att vid ställningstagandet till ersättningsfrågan ha möjlighet att överväga även ett alternativ.

Två saker har styrt utformningen av alternativet. Den ena är fisket i Sölvsbackaströmmarna, den andra är dimensioneringen

m m av kraftverket enligt det gällande tillståndet.

I fråga om fisket har utgångspunkten varit att ett fiske som är i allt väsentligt likvärdigt med det som nu bedrivs i Sölvsbackaströmmarna skall vara möjligt även efter tillkomsten av kraftverket. Detta kräver att en väsentlig mängd vatten tappas i den naturliga fåran. Frågan vilken mängd som bör tappas denna väg har jag för min del ansett böra besvaras av fiskeriintendenten. Resultatet har blivit den plan för tappningen som förut redovisats.

När det gäller dimensioneringen m m av kraftverket har utgångspunkten varit att avtappningen i den naturliga fåran inte skulle få vara större än att verket kan byggas enligt de uppgjorda ritningarna samt med den utrustning som beställts och delvis redan tillverkats.

Det har som ett resultat av utredningen visat sig att de villkor som måste uppfyllas för att ett meningsfullt fiske skall kunna behållas kan förenas med ett bibehållande av kraftverket i dess ursprungliga utformning. Detta beror på att verket anpassats till en vattenmängd som kommer att bli vanlig även i det nu diskuterade alternativet.

Beträffande vattenmängden i den naturliga fåran bör tilläggas att den kommer att påverkas även av tillrinningen från de smärre biflödena till Sölvsbackaströmmarna. Vattenföringen kommer alltså att bli något större än tappingsplanen visar.

Eget förord i principfrågan

Vad som främst föranledde debatten om ett bibehållande av Sölvsbackaströmmarna var att kraftverket skulle innebära ett i det närmaste totalt bortfall av fisket i strömmarna. Detta fiske ansågs värdefullt bl a som ett medel att locka turister till bygden. Också från mera allmänna naturskyddssynpunkter betonades värdet av att bibehålla strömmarna.

De sålunda anförda skälen bör inte förringas. Under debatten

har man emellertid inte haft tillgång till något material som belyst vad ett tillgodoseende av främst fiskeintresset kostar. Detta kan möjligen ha påverkat opinionsbildningen.

Genom den nu gjorda utredningen skapas enligt min mening klarhet på flera väsentliga punkter. Som de två viktigaste vill jag beteckna att det kostar staten ca 286 Mkr att helt bevara Sölvbackaströmmarna samtidigt som ett i stort sett bibehållet fiske - och ett bibehållande av landskapsbilden med levande forsar - kostar endast ca 68 Mkr.

Fördelarna med minimitappningsalternativet är sammanfattningsvis

- de väsentligt lägre kostnaderna, något som är särskilt viktigt i dagens ekonomiska läge
- fisket bevaras i stort sett oförändrat
- landskapsbilden, de levande forsarna, bevaras
- ett antal nya arbetstillfällen skapas i bygden
- bygden får behålla beloppet å 2 Mkr
- landet får ett visst energitillskott

Fördelarna med en total avveckling av kraftverksprojektet är naturligtvis att Sölvbackaströmmarna - och därmed såväl fisket som landskapsbilden - helt bevaras.

Det finns naturligtvis de som anser att ett belopp å 286 Mkr är ett lågt eller i varje fall acceptabelt pris för att bevara Sölvbackaströmmarna. Om utgångspunkten därvid är rena miljöhänsyn, blir bedömningen beroende på det pris man åsätter en bevarad miljö, vilket i detta fall betyder en reglerad - dvs icke naturlig - ström. Är utgångspunkten däremot den att strömmarna bör bevaras för att genom fisket locka turister till bygden och därmed ge ett underlag för försörjningen, kan

det naturligtvis ifrågasättas om priset är rimligt och om inte ett lika gott eller bättre resultat kan uppnås genom andra och billigare åtgärder. Det rör sig här om värderingar och bedömningar där olika meningar gör sig gällande.

För min egen del har jag kommit till den uppfattningen att minimitappningsalternativet har så stora fördelar att det bör läggas till grund för en uppgörelse med Trångfors. Jag har därvid fäst avgörande vikt vid fiskeriintendentens omdöme om konsekvenserna för fiske och fiskreproduktion. Den förordade tappningsplanen torde i själva verket innebära att fiskeintresset delvis tillgodoses bättre än idag. Jag väger också in i min bedömning att Sölbackaströmmarna redan idag är reglerade genom att Storsjön är reglerad och att den flottning som tidigare skett i strömmarna föranlett betydande ingrepp i naturen. Strömmarna är alltså inte en orörd del av Övre Ljungan.

En klar fördel med minimitappningsalternativet är också att det godtas av Trångfors. Om man i stället anser att en totalavveckling bör ske, återstår att på nytt ta upp förhandlingar med bolaget. Som redan framgått är bolaget därvid berett att utan vidare godtaga en ersättning i realvärden (fallhöjd, kraftverk, ersättningskraft). Hur bolaget i ett sådant läge ställer sig till en ersättning i pengar har jag ingen anledning att försöka förutse. Om en frivillig uppgörelse inte kommer till stånd torde emellertid endast återstå möjligheten att tillgripa lagstiftning av ett för svenska rättstraditioner helt unikt slag.

Om man väljer en lösning enligt minimitappningsalternativet, är det nödvändigt att skapa garantier för att Trångfors också blir bundet av tappningsplanen. Detta kan i praktiken ordnas genom att bolaget begränsar sin ansökan till vattendomstolen i enlighet med vad planen förutsätter. Domstolen kan därefter besluta i enlighet därmed när domstolen fastställer villkoren för att ta kraftverket i drift.

Det har i debatten framskyttat att det i den närmast berörda bygden finns en stark oro för att det planerade kraftverket vid Sölvbacka bara är början till ingrepp av mer allvarligt slag. Man befärar m.a.o. att om Sölvbackaverket får byggas kommer kraftverksintressena därefter att kräva tillstånd att få ta i anspråk också vattendrag uppströms Sölvbacka. Absoluta garantier mot en dylik utveckling kan inte erhållas enligt svensk rätt men detta gäller oberoende av om Sölvbackaströmmarna byggs ut. Även om regering och riksdag genom lagstiftning eller på annat sätt tar ställning mot en sådan utveckling, d y s bestämmer sig för att bevara vissa vattendrag, kan man senare ompröva sin ståndpunkt. Enligt min mening skulle det emellertid vara värdefullt om det redan i detta ärende slogs fast att någon exploatering av vattendragen uppströms Sölvbacka inte kommer i fråga. [Jfr 3 kap 11 § i förslaget till plan- och bygglag (SOU 1979:65)]

När det gäller Trångfors bör till det nyss sagda fogas att bolaget eller dess moderbolag enligt uppgift inte har några som helst ytterligare intressen - genom äganderätt eller på annat sätt - inom det aktuella området.

Några detaljanmärkningar till minimitappningsalternativet

Betr_tappningsplanen

Planen torde inte kräva några ytterligare kommentarer annat än på en punkt. Som redan framgått är Storsjön reglerad. Detta innebär att det finns bl a en bestämmelse om lägsta dämningnivå. För att inte riskera en konflikt med denna bestämmelse bör tappningsplanen förseas med en spärr som hindrar att den nämnda nivån underskrids. Om Storsjön ligger på denna nivå får tappningen alltså begränsas till vad som motsvarar tillrinningen till Storsjön.

Med anledning av fiskeriintendentens uttalande om värdet av en tappning av ytvatten från Storsjön sommartid har bolaget undersökt om det är möjligt att göra en sådan tappning och vad

den kan kosta i form av åtgärder vid dammen. Undersökningarna har visat att det krävs ändringsarbeten till en beräknad kostnad av ca 250.000 kr. Bolaget har förklarat sig berett att hos vattendomstolen ansöka om tillstånd att utföra de ändringar som krävs för en tappning enligt fiskeriintendentens önskemål.

Betr beräkningarna av olika ersättningar

Beloppet å 52 Mkr är, som framgått, resultatet av en förhandling. Huvuddelen av de förutsättningar som ligger bakom överenskommelsen har redovisats i bilagorna 1 och 2. Olika uppfattningar har förelegat bl.a. i fråga om valet av kalkylränta. Osäkerhet har förelegat i frågan huruvida vattendomstolen vid en slutlig prövning av olika frågor i samband med kraftverket skulle ha föreskrivit en viss minimitappning i Sölvbackaströmmarna.

Angående de i bilaga 4 angivna merkostnaderna kan följande särskilda kommentarer göras.

Skånska Cementgjuteriet har påfört Trångfors vissa belopp för bl.a. hyra av maskiner och manskapsbodar, som reserverats för arbetena vid Sölvbacka och hållits i beredskap för dessa arbeten men som - bortsett från en kort tid 1979 - ännu inte kunnat nyttiggöras för Trångfors' räkning. - Kostnaderna för inköp av turbin och generator blir högre genom att anskaffningen senareläggs. - Arbetena med ställverk och ledningar påbörjades 1979 men avbröts på grund av motståndet mot kraftverket. Bl.a. åtgärder som vidtogs var att linorna till kraftledningen togs ned. Angivna belopp avser - utom fördyringar på grund av senareläggningen - bl.a. kostnader av detta slag.

Särskild ersättning till Bergs kommun

Om minimitappningsalternativet väljs bör Bergs kommun alltså få tillgång till det belopp å 2 Mkr som regeringen ålagt Trångfors att utge och som bolaget redan betalat till länsstyrelsen i Jämtlands län. Beloppet skall enligt regeringens

beslut användas till främjande av näringslivet inom kommunen.

Under min utredning har framhållits - från kommunalmän i Bergs kommun och från fiskeriintendenten - att fiskevårdande åtgärder som kan förbättra fisket och därmed ge ökat underlag för turistnäringen, är möjliga att genomföra i andra vattendrag i kommunen. Det har t o m gjorts gällande att sådana åtgärder skulle ha bättre effekt än ett bevarande av Sölvbackaströmmarna.

Med hänsyn härtill och till att den förordade lösningen med en minimitappning, inte helt saknar konsekvenser för fisket, bör en lösning enligt den alternativa modellen förenas med avsättandet av ett belopp å förslagsvis 2 Mkr för fiskevårdande åtgärder inom Bergs kommun. Beloppet bör utbetalas till kommunen samtidigt som skadeståndet till Trångfors. Jag förutsätter att hänsyn till denna avsättning kommer att tagas vid den fortsatta behandlingen i vattendomstol.

Utbetalningen av ersättningar enligt minimitappningsalternativet

Beloppet å 15,7 Mkr bör utbetalas så snart uppgörelsen med Trångfors kan anses slutlig. Detta torde innebära att riksdagens beslut måste föreligga. Vid förhandlingarna har förutsatts att en utbetalning kan ske i november 1980.

Ersättningen å 52 Mkr för produktionsbortfallet är som framgår av bilaga 2 resultatet av en beräkning där värdet av det årliga bortfallet under en 40-årsperiod diskonterats till den 1 november 1980. Vid diskonteringen har ingen hänsyn tagits till de skattemässiga konsekvenserna. En beskattning av den årliga vinsten under 40 år är emellertid en sak. En omedelbar beskattning det år ersättningen utbetalas av beloppet å 52 Mkr är en helt annan sak. Detta förhållande måste beaktas vid beräkningen av ersättningen eller på annat sätt.

Efter samråd med skatterättsliga experter har den mest tilltalande lösningen funnits vara att betrakta ersättningen å 52 Mkr som ett bidrag till anläggningskostnaderna för Sölvbacka kraftverk, ett bidrag som avser att hålla bolaget skadeslöst för den förlust som avtappningen genom den naturliga fåran innebär. Eftersom ett sådant synsätt innebär att avskrivningsunderlaget för kraftverket - när detta färdigställts - minskar med ett belopp motsvarande bidraget, kommer beloppet förr eller senare att beskattas såsom vinst å produktionen vid kraftverket.

Det nyss anförda innebär också att beloppet inte bör utbetalas förrän kraftverket har tagits i kommersiell drift. Om arbetena kan återupptagas i början av november 1980 beräknas driften kunna starta i slutet av 1982. För tiden fram till utbetalningen bör utgå ränta enligt allmänna diskontot.

Överenskommelsen med Trångfors skall ses som villkorad även av det nu anförda. Om en skattemässig behandling på sätt här förutsatts eller en likvärdig behandling inte är möjlig måste alltså en omprövning ske i fråga om beloppet å 52 Mkr.

SAMMANFATTNING

Min uppgift har varit att söka få till stånd en överenskommelse med Trångfors om att avbryta arbetena på Sölvbacka kraftverk och att avstå från rätten att bygga kraftverket. Arbetena avbröts redan innan förhandlingarna inleddes och de har ej senare återupptagits. I denna del har alltså riksdagens önskemål tillgodosetts.

Bolagets rätt att bygga kraftverket är obestridlig och bolaget har juridiskt sett ingen anledning att avstå från sin rätt utan full ersättning för den skada och de förluster ett sådant avstående innebär. Den starka ställning bolaget har är ett faktum som inte kunnat undgå att påverka förhandlingarna. Min uppgift har främst kommit att bestå i en granskning av skäligheten i de krav som bolaget framställt.

Förhandlingarna inriktades i ett tidigt skede på frågan huruvida det är möjligt att - om bolaget avstår från sin rätt att bygga Sölvsbacka kraftverk - bereda bolaget ersättning i realvärden, dvs. ett befintligt kraftverk, en fallhöjd eller en leverans av ersättningskraft. Bolaget förklarade sig nämligen berett att träffa en uppgörelse, om ersättning kunde lämnas i sådan form. Eftersom en ersättning i realvärden uppenbarligen förutsätter en medverkan av vattenfallsverket och företrädare för verket, enligt uppgift av bolaget, bestämt motsatt sig att avstå från någon rättighet till förmån för bolaget, har jag - trots vissa uppslag till en lösning - inte ansett mig kunna inom ramen för mitt uppdrag gå vidare med detta alternativ.

Bolaget har också varit berett att förhandla om ett alternativ som innebär att bolaget avstår från en så stor vattenmängd som behövs för att behålla ett i stort sett oförändrat fiske i Sölvsbackaströmmarna (det s k minimitappningsalternativet). Med utgångspunkt från en av fiskeriintendenten upprättad plan - som i allt väsentligt godtagits av bolaget - angående den tappning av vatten i den naturliga fåran som behövs för ett meningsfullt fiske och fiskreproduktion, har produktionsbortfallet beräknats och förhandlingar förts om ersättningen till bolaget. Produktionsbortfallet har beräknats till 11,9 GWh motsvarande 16,8 % av produktionen i det planerade kraftverket. Den bortfallna produktionen har värderats till 52 Mkr.

Om en uppgörelse träffas enligt dessa linjer och arbetena med att bygga kraftverket kan återupptagas i början av november 1980 skall ersättning för de kostnadsfördyringar, som är en följd av arbetets avbrytande och förhandlingarna, enligt överenskommelse utgå med 15,7 Mkr.

Staten skall alltså vid en lösning enligt minimitappningsalternativet utge ersättning till Trångfors med tillhoppa 67,7 Mkr, räknat per den 1 november 1980.

Bolaget har inte velat träffa någon överenskommelse om en ersättning i pengar vid en totalavveckling av Sölvbackaprojektet. Huruvida bolaget är berett att ingå i förhandlingar om en sådan uppgörelse därest inget av de nyss nämnda alternativen kommer i fråga är en sak som jag ej har anledning att spekulera om.

Trots att bolaget inte önskat förhandla om en ersättning i pengar vid en totalavveckling har jag ansett nödvändigt att uttrycka en uppfattning om ersättningens storlek vid ett sådant alternativ. Bolaget har också tillhandahållit material för bedömningen. Materialet är f.ö. delvis detsamma som det som legat till grund för beräkningarna enligt minimitappningsalternativet. Ersättningen för produktionsbortfallet kan enligt min bedömning beräknas till 256 Mkr. Bolaget måste dessutom få ersättning för kostnader som blir onyttiga vid en totalavveckling liksom för skadestånd m m som bolaget måste räkna med att få utge till entreprenörer m.fl. Med reservation för att jag inte fört några förhandlingar med entreprenörerna och över huvud taget - med hänsyn till bolagets inställning - saknat anledning och möjlighet att detaljgranska allt material, uppskattar jag ersättningen i denna del till ett belopp i storleksordningen 30 Mkr.

Jag räknar alltså med att en totalavveckling av planerna på Sölvbacka kraftverk skulle kosta staten ca 286 Mkr. Efter- som beloppet inte är resultatet av en förhandling kan högre eller lägre belopp bli aktuella men min bedömning torde ändå ge underlag för en jämförelse mellan de olika alternativen.

Även om det inte är min uppgift att uttala någon mening om de två alternativen kan jag för min del inte avstå från att framhålla att jag vid en jämförelse funnit övervägande skäl tala för minimitappningsalternativet. Det avgörande för min bedömning har varit att detta alternativ dels ger möjlighet att tillgodose bygdens intresse av att behålla Sölvbacka-

strömmarna i stort sett i deras nuvarande skick - vilket dock inte är det ursprungliga - dels att detta sker till ett visserligen högt men dock inte helt orimligt pris, dels att bolaget är berett att godtaga denna lösning.

En lösning enligt minimitappningsalternativet innebär att det belopp å 2 Mkr som bolaget enligt regeringens beslut betalat till länsstyrelsen för åtgärder som främjar näringslivet i Bergs kommun, fortfarande står till förfogande. Vid en totalavveckling måste beloppet däremot återbetalas till Trångfors.

Med hänsyn till fiskets betydelse för den berörda bygden och till att minimitappningsalternativet inte helt saknar konsekvenser för fisket har jag föreslagit att ytterligare ett belopp å 2 Mkr skall utbetalas till Bergs kommun för att användas till fiskevårdande åtgärder i bygden.

Om regeringen så önskar är jag beredd att efter närmare direktiv fortsätta överläggningarna med bolaget.

Ingvar Gullnäs

Ulf af Klintberg

Bilaga 1

PRODUKTIONEN I KRAFTVERKET

Det hydrologiska underlaget utgörs av veckovärden för 40 år i årsserien 1930-1970. Veckotappningen har därvid reglerats i enlighet med gällande årsregleringsdom och dygnstappningen korttidsreglerats intill den ansökta utbyggnadsvattenmängden $30 \text{ m}^3/\text{s}$. Underlaget har sammanställts av Ljungans Vattenregleringsföretag.

1. Bruttoproduktionens storlek/år

vid en utbyggnad av Sölvbacka kraftverk i enlighet med regeringens tillstånd den 8 mars 1979.

under vintern (vecka 37-16):

dagtid	28,4 GWh
övrig tid	3,6 GWh

under sommaren (vecka 17-36):

dagtid	19,4 GWh
övrig tid	19,6 GWh
<u>totalt</u>	<u>71 GWh</u>

Utbyggnadseffekten skulle bli 16,4 MW

2. Produktionsbortfallet vid viss minimitappningTappningsplan

Vecka nr	ungefärlig tidsperiod	Tappning
1-17	1 januari - 30 april	$1,6 \text{ m}^3/\text{s}$
18-19	1 - 14 maj	3,0 "
20-21	15 - 28 maj	8,0 "
22-25	29 maj - 25 juni	15,0 "
26-35	26 juni - 31 augusti	8,0 "
36-41	1 september - 14 oktober	3,0 "
42-52	15 oktober - 31 december	1,6 "

Produktionsförlusten/år

beräknad vecka för vecka

under vintern

dagtid	3,2 GWh	
övrig tid	<u>1,3 GWh</u>	4,5 GWh

under sommaren

dagtid	0,6 GWh	
övrig tid	<u>6,8 GWh</u>	<u>7,4 GWh</u>
totalt		<u>11,9 GWh</u>

VÄRDET AV PRODUKTIONEN

Utgångspunkter

1. Perioden 1982/83 - 1989/90 (7 år)

Trångfors förutsätts köpa kraft motsvarande den som produceras i Sölvbacka. Gränskraftpriset på stamnätet under denna period har av vattenfallsverket beräknats till:

- 138 kr/MWh dagtid under vintern
- 114 kr/MWh övrig tid under vintern
- 108 kr/MWh dagtid under sommaren
- 96 kr/MWh övrig tid under sommaren

2. Perioden 1989/90 - 2012/2013 (33 år)

Trångfors förutsätts ersätta kraft motsvarande den som skulle ha producerats i Sölvbacka genom produktion i kolkondensverk. Kostnaderna för sådan kraft (inkl rökgasreningsutrustning) har av CDL i december 1979 angivits sålunda:

- anläggningskostnad	3.200 kr/kW
- fast årskostnad exkl kapitalkostnad	70 kr/kW
- bränslekostnad	92 kr/MWh
- rörlig drift- och underhållskostnad	15 kr/MWh

Uppgifterna överensstämmer med motsvarande värden i konsekvensutredningen (SOU 1979:83) med undantag av att CDL räknar med en fast årskostnad av 70 kr/kW i stället för 50 kr/kW. Som skäl för höjningen anger CDL att man bedömer personalbehovet vara högre än konsekvensutredningen antagit.

3. Realprisökningarna förutsätts - i enlighet med de antaganden som konsekvensutredningen gjort - bli

- för anläggningskostnaderna 1 % per år
- för bränslekostnaderna 3 % per år
- för övriga kostnader 2 % per år

4. Tidigare angivna priser och kostnader hänförs sig till prisnivån i juli 1979 (= konsumentprisindex 501). Beräkningarna avser prisnivån i november 1980. Konsumentprisindex antages då utgöra 590.

5. Konsekvensutredningen har tillämpat en kalkylränta å 4 %. Denna kalkylränta har ifrågasatts under våra överläggningar.

Bruttovärdet av den totala produktionen
vid en utbyggnad enligt regeringens beslut.

Med ovan angivna utgångspunkter och en kalkylränta å 4 % kan värdet per den 1 november 1980 beräknas till 370 Mkr.

Anläggningskostnaderna samt kostnaderna för drift och underhåll
har - med angivna förutsättningar - beräknats till 90 Mkr resp 24 Mkr.

Nettovärdet av den totala produktionen
per den 1 november 1980 kan alltså beräknas till ca 370 -
(90+24) = 256 Mkr.

Värdet av den bortfallna produktionen enligt minimitappningsalternativet

Med tidigare angivna utgångspunkter för värderingen och i bilaga 1 angivna förutsättningar i fråga om produktionsbortfallet har parterna enats om att den bortfallna produktionen per den 1 november 1980 skall åsättas ett värde av 52 Mkr.

SÄRSKILDA KOSTNADER VID EN TOTAL AVVECKLING

	Mkr
Nedlagda kostnader före 1980-11-01	23,1

Avgår:

återbetalning av det till länsstyrelsen		
i Jämtlands län erlagda beloppet	2,0	
för värdet å strömfallsfastigheten,		
som behålls av bolaget	0,8	
för erlagda förskott å utrustning m m		
till kraftverket	<u>6,3</u>	<u>9,1</u>
Återstår	14,0	

Tillkommer:

ränta å nedlagda kostnader	2,1	
uppskattade belopp för		
skadestånd till KMW-Nohab,		
ASEA och Skånska Cement-		
gjuteriet vid annullering		
av kontrakt å tillhopa ca		
47,3 Mkr	<u>13,5</u>	<u>15,6</u>
Summa		<u>29,6</u>

Bilaga 4

MERKOSTNADER TILL FÖLJD AV SENARELÄGGNINGEN AV PROJEKTET

Skånska Cementgjuteriet, KMW-Nohab och ASEA (kontrakt å tillhoppa 47,3 Mkr)	Mkr 8,7
Transformator (för transporter och lag- ring), ställverk och ledningar, tele- anläggning samt lastbilscentralen i Åsarna	0,7
Div. merkostnader i den egna organisa- tionen (Åsarna, Umeå, Stockholm)	0,7
Index (för penningvärdeförsämring) ca 1 % per månad, beräknat på 30 Mkr	3,5
Ränta å nedlagda kostnader (ca 23 Mkr)	<u>2,1</u>
<u>Summa</u>	<u>15,7</u>